

"МОЗКОВИЙ ШТУРМ" ЯК ЗАСІБ ГЕНЕРАЦІЇ ІДЕЙ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Використання методу мозкового штурму довело його безперечно ефективність щодо творчого вирішення широкого спектру складних проблем. Метод застосовується при розробці управлінських рішень різного класу, що допомагає досягти результатів, неможливих за використання традиційних методів аналізу [1].

Історія виникнення «мозкового штурму» як методу прийняття управлінських рішень пов'язана із тим, що мореплаводство у XVI-XVII ст. мало традицію щодо колективного вирішення важливих проблем, які несли загрозу судну або екіпажу - капітан вислуховував думку всієї команди: спочатку висловлювались юнги, потім матроси, і так до капітана. Застосування такої процедури стимулювало колективне мислення та давало можливість вироблення конструктивних ідей.

Сучасні методи «мозкового штурму» було розроблено американським морським офіцером А. Осборном - у минулому капітан невеликого суховантажного судна. Після отримання повідомлення про можливий напад німецьких підводних човнів під час походу до Європи Осборн пригадав стару морську традицію і зібрав екіпаж. Дехто з матросів запропонував всій команді стати на борт, звідки очікується торпеда, і разом «відштовхнути її». Хоча, на щастя, напад не відбувся, проте в Осборна народилась ідея пристрою для «відштовхування» торпед [2].

Вже після війни А. Осборн розробив метод «мозкової атаки» і створив школу підготовки винахідників та раціоналізаторів. У 1953 р. випустив книгу «Керована уява». З неї й почалася популяризація «мозкового штурму» в Америці, а потім в інших країнах.

В основі ідеї цього методу лежить протиставлення творчого і критичного мислення. Під час організації "мозкового штурму" виходять з твердження, що за звичайних прийомів обговорення та вирішення проблем виникненню новаторських ідей перешкоджають контрольні механізми свідомості, які сковують потік цих ідей звичними, стереотипними формами прийняття рішень. Гальмівний вплив чинять так само страх невдачі, страх виглядати смішним тощо. Дану технологію представлено як засіб стимулювання інтелектуальних творчих здібностей, за якого учасникам пропонується формулювати якомога ширший спектр ідей і рішень досліджуваної проблеми, виходити за межі уявлень, що існують у фахівців вузького профілю або людей, обтяжених минулим досвідом [3].

Творчі методи прийняття управлінських рішень передбачають відсутність будь-яких обмежень. Мають висловлюватися всі ідеї, навіть якщо вони божевільні і не мають під собою жодного реального підґрунтя. Сутність цих методів полягає в тому, що одна ідея породжує іншу, що носить хаотичний характер. До того ж, нові ідеї, зазвичай, є розвиненими старими, тобто відбувається їх певна еволюція, та в кінцевому підсумку цей процес має призвести до ідеальної відповіді. Для успішного практичного застосування творчих методів прийняття управлінських рішень необхідно розділяти процеси генерації ідей та їх оцінки [5].

Метод спеціально розроблений для отримання максимальної кількості пропозицій. Ефективність «мозкового штурму» може бути доведена тим, що виходячи з досвіду, шість осіб за півгодини можуть висувати до 150 ідей. Навіть група проектувальників, яка працюватиме звичайними методами, ніколи не охоплює таке різноманіття аспектів під час розгляду проблеми [4].

«Мозковий штурм» (мозкова атака, брейнсторминг) зазвичай має чітку мету та містить низку етапів: мовчазне генерування ідей, невпорядковане перерахування ідей, з'ясування ідей, голосування та ранжування значущості ідей задля досягнення встановленої мети.

Існує низка видів мозкових атак:

- пряма;
- зворотна (починається з критики ідей);
- подвійна (число учасників перевищує оптимальне число вдвічі - втричі з відповідним збільшенням і тривалості заходу);
- конференція ідей (зазвичай для 4-12 чоловік на два - три дні);
- індивідуальний мозковий штурм (сам собі і генератор ідей, і критик).

Щодо оптимальної кількості учасників мозкової атаки, то думки фахівців різняться: дехто вважає оптимальною орієнтацію на "число Міллера", тобто 5-9 осіб, а дехто розширює кількість до 7-15 осіб [5].

Серед етапів проведення мозкової атаки виділяють наступні:

- 1) розбивка групи на генераторів ідей і "критиків" (під час роботи підгрупи можуть змінювати ролі);
- 2) активна діяльність генераторів з висунення будь-яких пропозицій щодо вирішення проблеми, формування масиву пропозицій;
- 3) активна діяльність критиків із сортування пропозицій на вдалі, невдалі, спірні;
- 4) обговорення спірних пропозицій;
- 5) обговорення прийнятого набору пропозицій, їх опрацювання, розробка техніко-економічних обґрунтувань, ранжування по набору істотних переваг і недоліків і далі - робота відповідно до сценарію цільового управління.

Обов'язковими умовами проведення мозкового штурму є створення сприятливих умов для подолання психологічної інерції і остраху висловлювати безглузді ідеї через можливу їх критику, залучення до групи фахівців різного профілю, схильність їх до творчої роботи. Керівником групи має бути лідер, який розуміється на питаннях організації колективної творчості [6].

Серед переваг методу «мозковий штурм» можемо виокремити:

- метод є доволі оперативним і надійним;
- генерація максимуму ідей за короткий проміжок часу;
- відсутність будь-якої критики;
- можливість розвитку, комбінування й модифікування як своїх, так і чужих ідей.

Мозковий штурм, поряд із незначними витратами часу, виступає універсальним та ефективним інструментом під час вирішенні організаційних проблем будь-якої складності. До того ж він може бути розглянутим як базовий для багатьох інших методів, що використовують принципи і елементи технології проведення мозкового штурму.

Список використаних джерел

1. Коротков Е. М. Дослідження систем управління. Навчальний посібник, 2014. URL: https://stud.com.ua/22579/menedzhment/metod_mozkovogo_shturmu (дата звернення 11.06.2022).
2. Osborn A. F. Applied imagination : Principles and procedures of creative problem solving . 3 rd ed . - New York : Charles Scribner's Sons , 1963. - 417 P.
3. Методика проведення «мозкового штурму». URL: <https://posibniki.com.ua/post-metodika-provedennya-mozkovogo-shturmu> (дата звернення 10.06.2022).
4. Метод москового штурму. URL: https://marketing-mmz.bitrix24.site/Metod_mozkovoho_shturmu/ (дата звернення 12.06.2022).
5. Леонтьєва Л. С. Теорія менеджменту. Підручник для бакалаврів. URL: https://stud.com.ua/50600/menedzhment/metodi_priynuyattu_ upravlinskih_rishen (дата звернення 09.06.2022).
6. Співак С.А. Організаційна поведінка. Навчальний посібник, 2014 рік. URL: https://stud.com.ua/59040/menedzhment/mozkoviy_shturm (дата звернення 10.06.2022).